

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐ
ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติ

Analysis of Political Communication Strategies in Implementing Civil
State Policies of The Government of General Prayut Chan-Ocha
to Practice

มนัสชัย อันทะแสง¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³

Manaschai Antasaeng, Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanon

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชารัฐนั้น กลยุทธ์ที่ได้มีการนำมาใช้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาล เพื่อให้เกิดการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลและนำไปสู่การกำหนดนโยบายเพื่อประชาชนหรือที่เรียกว่า “นโยบายประชารัฐ” ซึ่งเป็นการสื่อสารทางการเมืองไปยังประชาชนได้อย่างทั่วถึงโดยการสร้างความสัมพันธ์ขึ้นมาระหว่างประชาชนและรัฐบาลผ่านการสื่อสารทางนโยบาย เกิดการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนทั่วไปทุกคนสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการ ซึ่งเป็นเครื่องมือของการสื่อสารทางการเมืองของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก็คือ เครือข่ายสังคมนั่นเอง

คำสำคัญ (Keyword): กลยุทธ์; การสื่อสารทางการเมือง; นโยบายประชารัฐ

Abstract

Analysis of the political communication strategy of the civil state policy. Strategies that are currently being used. It mainly focuses on all forms of communication carried out by politicians and those involved in politics directly to politicians. and meet the needs of the people. It is the process of bringing people's

Received: 2021-08-05 Revised: 2021-09-07 Accepted: 2021-09-11

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University. Corresponding Author e-mail: s59463825040@ssru.ac.th

² วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University

³ วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University

demands and needs to the government. In order to formulate policies and decisions of the government and lead to policy making for the people, known as “Civil State Policies” which is political communication to the people thoroughly by building relationships between people and government through policy communication. The distribution of benefits to the general public, everyone has access to the welfare system. which is a tool of political communication of the state welfare card policy is Social Media Network

Keywords: Strategy; Political communication; Civil state policy

บทนำ (Introduction)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณเน้นในเรื่องวาทวิทยา (Rhetoric) การเมืองและจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสาร ในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร จากกรณีการศึกษานโยบายสำคัญ ๆ ของรัฐบาลในทางความหมาย ทั้งประชานิยม และประชารัฐนั้น เป็นคนละประเภทกัน จึงเปรียบเทียบกันแบบตรง ๆ ไม่ได้โดยที่อย่างแรก เป็นนโยบายทางการเมืองประเภทหนึ่ง ขณะที่อันหลังเป็นแนวทางหรือกระบวนการวิธีในการทำงานพัฒนาในรูปแบบหนึ่ง ชูตินันท์ ปราณีราษฎร์ (2561) อนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารซึ่งมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนทุกนโยบาย เพื่อให้เกิดการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด พร้อมกับตอบโจทย์การขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในสภาวะปัจจุบันเป็นอย่างมาก กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่า มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกทางการเมือง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (นพดล กรรณิกา, 2559)

สำหรับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเองอาจไม่ได้เชื่อมโยงกับบทบาทของทุนใหญ่โดยตรง แต่ก็มีข้อสังเกตได้ว่าตัวบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงเริ่มแรกนั้นถูกจำกัดให้ซื้อสินค้าได้กับร้านค้าบางร้านเท่านั้น จนนำไปสู่ข้อวิพากษ์ว่าตัวนโยบายอาจจะมีการเอื้อประโยชน์ให้กับทุนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการประชารัฐ แม้ข้อจำกัดนี้จะถูกอธิบายว่าได้ลดบทบาทลงไปภายหลัง แต่บริบท

แวดล้อมการกำหนดนโยบายที่ทุนใหญ่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนบทในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามีขึ้นระหว่างรัฐที่หันมาทำหน้าที่อุดหนุนชนบท และชาวนาผู้ซึ่งผ่านการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนมีฐานะแบบรายได้ปานกลาง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

สังคมชนบทไทยที่ปรับเปลี่ยนไปภายใต้ความสัมพันธ์ใหม่นี้ ความต้องการพื้นฐานของคนชนบทว่าไม่ใช่เรื่องของการสมยอมหรือการมุ่งต่อต้านการทุจริตของรัฐอีกต่อไป หากแต่สิ่งที่พวกเขาแสวงหาภายใต้บริบทที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่อุดหนุนก็คือการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐ เพื่อดึงเอาทรัพยากรและอำนาจมาสร้างประโยชน์กับตนเองและความสัมพันธ์กับรัฐแบบใหม่นี้เองยังเป็นฐานทางอัตลักษณ์ใหม่ให้กับพวกเขาเส้นทางที่คนชนบทไทยในสังคมการเมืองจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับรัฐได้นั้นมีหลากหลาย ผ่านทางนโยบายและโครงการพัฒนาหลายรูปแบบที่ตัวแทนอำนาจรัฐได้นำเข้าไปโยงกับกลุ่มคนที่แตกต่างกันในชนบท แต่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ นโยบายก็มักจะออกมาขาดระบบระเบียบและปล่อยให้สายสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามามีบทบาท จนทำให้คนชั้นกลางในเมืองมักจะมีมุมมองนโยบายเหล่านี้ว่าขาดความก้าวหน้าของการเมืองสมัยใหม่ (บุษบา ลินสมบูรณ์, 2553)

สำหรับบทความฉบับนี้เป็นการกล่าวคือ กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยหลักการการสื่อสารทางการเมือง ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติรายละเอียดนำเสนอได้ดังนี้

หลักการการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่มยุครีกโบราณ เน้นในเรื่องวาทวิทยา การเมือง และจริยธรรมเป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อมาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องต่อการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล เป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป (ธฤทธิ์ ดอกไธสง, 2555)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยัง

เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ตามความหมายของ อัลมอนด์ และโคลแมน (Almond & Coleman, 1960) ระบุว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ กิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมประกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎแล้วดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง (Rush & Althoff, 1971) การส่งข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง โดยใช้กระบวนการ (Process) อย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่อยู่นิ่งและไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดจบที่เห็นชัดเจน (David K. Berlo, 1960) เป็นกระบวนการซึ่งปัจเจกแต่ละบุคคลในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเครือญาติ องค์กร และสังคมชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองและสร้างข้อมูลข่าวสารเพื่อที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับบริบทหรือสภาพแวดล้อมและผู้อื่นในสังคม (จุฑาพรรณ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

นิยามดังกล่าวเป็นนิยามที่รวมทั้งภาษาที่เป็นการพูดและการเขียนที่เป็นวาทศิลป์ทางการเมือง แต่ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง แต่ในทัศนะของแมคเนร์ การสื่อสารทางการเมืองจะรวมถึงสัญญาเพื่อที่จะเข้าใจกระบวนการทางการเมืองทั้งหมด

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองนั้น แนวคิดของลูเซียน พาย (Lucian W. Pye, 1972) เห็นว่าการสื่อสารโครงข่ายที่โยงใยสังคมมนุษย์ โครงสร้างของระบบการสื่อสารเปรียบเสมือนโครงกระดูกของสังคม เนื้อหาสาระ (Content) ของการสื่อสารก็คือใจความสำคัญ (Substance) ของการปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ (Intercourse) การไหลเวียนของสารสื่อสารจะกำหนดทิศทางและอัตราการพลวัตการพัฒนาของสังคม การสื่อสารแผ่ซ่านไปทั่วสังคมและพบเห็นได้ในทุกส่วนในวิถีสังคม ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะทำการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมทั้งหมดโดยอาศัยโครงสร้างเนื้อหาสาระและการไหลเวียนของการสื่อสาร พาย ได้พิจารณาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ แบบสังคมโบราณ (Traditional Society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนาอาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (Tribal Leader) หรือ

เจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคอมมิวนิสต์ซึ่งคงรูปไม่แน่นอนในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมืองซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัวการถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียวคือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน แบบสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไป สังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยสันติการสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกันคือข่าวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้คุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชนและจากมวลชนย้อนกลับ (Feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่งในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารมวลชนเป็นสื่อสำคัญทางการเมือง เพราะเป็นสื่อถ่ายทอดข่าวสาร และเป็นตลาดเสรีของความคิดเห็นและแบบสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่างสังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณแต่ยังไม่บรรลุถึงความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริงในสังคมชนิดนี้ อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง (Political Participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดี ตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบนี้ เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ในสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูปการสื่อสารมวลชนเริ่มฟักตัวเกิดขึ้น ฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางระหว่างผู้มีอำนาจกับมวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะเป็นไปในรูปที่ ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้น มีภาระหน้าที่เป็นพิเศษ คือเป็นผู้นำและเป็นผู้สอนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน (Shaffer, David R., 1975)

การสื่อสารทางการเมืองในความหมายกว้างหมายถึงกิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตนเอง การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ การกล่าวคำปราศรัยของนักการเมือง ความหมายเชิงแคบ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิดและทัศนคติอันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง การศึกษา การสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่่มักจะมองการสื่อสารทางการเมืองโดยนัยแห่งความหมายนี้ (Pool., 1968)

การสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วย การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เจาะจง การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่งถึงนักการเมืองและกิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง ส่วนการสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ องค์การทางการเมือง (Political Organization) สื่อ (Media) และประชาชน (Citizens) หรือผู้รับสาร (Audience)

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง มีความสำคัญต่อระบบการเมืองเป็น

กิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ทั้งการสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ ล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือด้วยกัน ทั้งสิ้นเป็นเครื่องมือในการสื่อสารการนำนโยบายไปสู่ประชาชน ซึ่งในการนำนโยบายประชารัฐของ รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัตินั้นนโยบายที่เรียกว่า นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นนโยบายที่ต้องทำการสื่อสารสร้างความเข้าใจและต้องเข้าถึงประชาชนให้ทั่วถึง โดยนโยบายนี้มีความสำคัญซึ่งสามารถอธิบายได้ดังหัวข้อต่อไปนี้

นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

โครงการประชารัฐสวัสดิการ เป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีด้วยการให้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้งการซื้อสินค้า และการเดินทาง ซึ่งเป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีด้วยการให้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้ง การซื้อสินค้าและการเดินทาง แนวคิดเกิดจากรัฐบาลต้องการผลักดันยุทธศาสตร์ National e-Payment ซึ่งมุ่งการโอนเงิน สวัสดิการแห่งรัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ขณะนั้นมีข้อจำกัดเรื่องข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และยังไม่ได้มีการชำระระบบข้อมูลทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงเห็นว่าควรจะมีการลงทะเบียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยมากขึ้น ถูกต้อง สมบูรณ์กว่าที่เคยมีมาก่อนหน้า โดยจะมีการสะสมข้อมูลเข้าซ้อนไม่ทันสมัยออกไป ซึ่งจะทำให้การช่วยเหลือตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการอย่างแท้จริง “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจึงเกิดขึ้นมารองรับกับข้อมูลปัจจุบัน และยังเป็นการแสดงตัวตนได้ ด้วยว่าเป็นตัวจริงเป็นผู้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติมาแล้ว เพื่อที่การโอนเงินสวัสดิการจะได้มีประสิทธิภาพคือ จ่ายตรงให้กับผู้มีสิทธิจริง ๆ ทำให้ต้องมีการจัดลงทะเบียนเกิดขึ้น” (วารสารไทยคู่ฟ้า, 2561)

เป้าหมายจริง ๆ คือให้ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างถาวร ด้วยการช่วยให้คนเหล่านี้มีแผนชีวิตที่จะพัฒนาตัวเองได้ เหมือนกับที่ผ่านมาคือการให้ปลาให้อาหารไปทาน แต่จากนี้ จะเป็นการให้เครื่องมือให้เบ็ดไปจับปลา อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั่นเอง โดยเป็นส่งเสริม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านของการมีงานทำหรือต้องการแหล่งเงินทุน ด้านการฝึกทักษะอาชีพจะมีโครงการฝึกอบรมอาชีพ ด้านการช่วยเหลือให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับผู้ที่ไม่อยากเป็นลูกจ้างอยากทำอาชีพอิสระ มีกิจการของตนเอง ซึ่งกระทรวงการคลังมีธนาคารของรัฐที่พร้อมจะช่วยเหลือ และเมื่อได้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วนั้นพบว่ามีปัญหาในด้านการสื่อสารการเมืองในประเด็นสำคัญคือ การให้ความร่วมมือ ความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมายว่ามีความตั้งใจเข้ามามีส่วนพัฒนาตนเองหรือไม่ เพราะครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการให้เปล่า แต่จะต้องมีการพัฒนาตัวเองด้วย ซึ่งถ้าคนในกลุ่มเป้าหมายไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่คิดที่จะพัฒนาตนเอง มาตรการนี้ก็อาจจะไม่เกิดผลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง สำหรับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเองอาจ

ไม่ได้เชื่อมโยงกับบทบาทของทุนใหญ่โดยตรง แต่ก็มีข้อสังเกตได้ว่าตัวบัตริสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงเริ่มแรกนั้นถูกจำกัดให้ซื้อสินค้าได้กับร้านค้าบางร้านเท่านั้น จนนำไปสู่ข้อวิพากษ์ว่าตัวนโยบายอาจจะมีการเอื้อประโยชน์ให้กับทุนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการประชารัฐ แม้ข้อจำกัดนี้จะถูกอธิบายว่าได้ลดบทบาทลงไปภายหลัง แต่บริบทแวดล้อมการกำหนดนโยบายที่ทุนใหญ่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ยังคงมีความสำคัญอยู่การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนบทในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเกิดขึ้นระหว่างรัฐที่หันมาทำหน้าที่อุดหนุนชนบท และชาวนาผู้ซึ่งผ่านการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนมีฐานะแบบรายได้ปานกลาง อาจกล่าวได้ว่า สวัสดิการประชารัฐกำลังสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้คุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ “ชาวนา” ในทางการเมืองของคนชนบทลดลง และสร้างอัตลักษณ์ใหม่ในการเป็น “คนจน” เข้าแทนที่นัยยะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่สวัสดิการประชารัฐสร้างขึ้นกับชนบทไทยคือในเบื้องต้นในสองแง่มุม คือ (1) การเปลี่ยนแปลงในภาคการเกษตร และ (2) การลดความเหลื่อมล้ำที่คนชนบทต้องเผชิญ (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2560)

สรุปได้ว่าสวัสดิการประชารัฐนั้นถูกขับเคลื่อนมาจากกระแสต้านประชานิยม สภาพเช่นนี้อาจกลับไปเป็นเงื่อนไขที่สร้างข้อจำกัดต่อโอกาสการขยายตัวและเพิ่มศักยภาพของสวัสดิการประชารัฐได้ เนื่องจากทัศนคติจากคนหลายกลุ่มต่อนโยบายสวัสดิการเพื่อคนจนนั้นยังอยู่ในแง่ลบ การหันมาให้สวัสดิการเฉพาะเจาะจงที่คนจนก็เสี่ยงได้ยากที่จะต้องเผชิญทัศนคติทางลบต่อไป และยิ่งอาจรุนแรงขึ้นเสียด้วยซ้ำหากรัฐมุ่งหน้าขยายสวัสดิการในรูปแบบใหม่

วิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติ

จากการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องต่อการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงที่ตระหนักและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมืองเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ซึ่งจากการวิเคราะห์เอกสารประกอบนั้น การสื่อสารทางการเมืองในมุมมองของผู้เขียนประกอบด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

1. การสื่อสารทุกรูปแบบของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น เป็นการดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ในการจูงใจให้ประชาชนเข้าใจได้ว่าเป็นการกำหนดนโยบายโดยพรรคของตน ซึ่งการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนไทยทุกคนแล้วแต่ต้องการหรือได้รับบริโภควสารด้วยกันทั้งนั้นเนื่องจากมองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นนโยบายที่มีประโยชน์ต่อตนเอง เมื่อมีความต้องการมากขึ้นโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่สื่อมีความก้าวหน้ามากขึ้น ความแตกต่างหลากหลายก็ย่อมมีมากตามไปด้วยตามแต่วัตถุประสงค์ของสื่อแต่ละแขนงที่ต้องการจะนำเสนอ หรือหาเป้าหมายของตนให้เป็นไปในรูปแบบไหนหรือลักษณะใด

2. การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน การสื่อสารของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมุ่งเน้นอธิบายกระบวนการได้รับเงินวิธีการใช้เงิน จำนวนเงินที่จะได้รับ คุณสมบัติของประชาชนที่จะได้รับ

ประโยชน์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม การเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป การสื่อสารทางการเมืองคือกิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมประกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎการประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ

3. การสื่อสารของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ประสบผลสำเร็จอีกประเด็นคือกิจกรรมของนโยบายเป็นกิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นมีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของการเมือง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่นำมาใช้ในลักษณะของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะอยู่ที่การผสมผสานการตลาดให้ผสมกลมกลืน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ภายใต้แนวคิดประชานิยม ใช้กลไกของงบประมาณรัฐเพื่อสร้างภาพลักษณ์ และคะแนนนิยม ใช้ช่องทางการปรับเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจงใจประชาชนด้วยผลประโยชน์เฉพาะหน้า ซึ่งการสื่อสารด้วยกระบวนการต่าง ๆ นั้นกล่าวคือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมดซึ่งสามารถอ่านและส่งผ่านได้รวดเร็ว นำเสนอในลักษณะใดก็ได้ตามความต้องการใช้งานของผู้ใช้งานทำให้เกิดสื่อใหม่ ซึ่งเกิดจากการหลอมรวมเทคโนโลยีการสื่อสารและในยุคปัจจุบันสื่อที่เป็นเครื่องมือของการสื่อสารทางการเมืองของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก็คือ เครือข่ายสังคม (Social Media Network) นั่นเอง

บทสรุป (Conclusion)

สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชารัฐนั้นกลยุทธ์ที่ได้มีการนำมาใช้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองซึ่งสามารถส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของการเมืองและขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการ

กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น สวัสดิการประชารัฐได้เข้ามาปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ดังกล่าว หากเส้นทางของสวัสดิการประชารัฐดำเนินต่อไปและลักษณะต่าง ๆ ที่ถูกผลักดันให้ชัดเจนขึ้น ก็คงจะไม่เกินเลยนักที่จะตั้งข้อสังเกตว่าสังคมชนบทไทยภายใต้อิทธิพลของสวัสดิการประชารัฐกำลังเคลื่อนออกจากสภาพของชานเมืองจริงอยู่ที่รัฐไทยยังทำหน้าที่อุดหนุนชนบท ถึงจะไม่ชัดเจนเท่าแต่ก่อน แต่ความสัมพันธ์ที่มาพร้อมกับการอุดหนุนของสวัสดิการประชารัฐก็ดูจะต่างไปจากแบบที่ชนบทได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อดึงเอาประโยชน์มาสู่ตนเอง แต่เป็นความสัมพันธ์ใหม่ที่รัฐและระบบราชการใช้อำนาจและความเชี่ยวชาญเข้าไปจัดสรรการอุดหนุนคนยากจน ทั้งสายสัมพันธ์ผ่านทางนโยบายและโครงการที่หลากหลายก็ยังมีแนวโน้มจะถูกแทนที่ด้วยสายสัมพันธ์หลักของกระบวนการคัดกรองและกระจายประโยชน์สู่เฉพาะคนจน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). *วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินันท์ ปราณิราษฎร์. (2561). *การเมืองในนโยบายประชานิยมประเทศไทย พ.ศ. 2544-2557*. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพดล กรรณิกา. (2559). *เปรียบเทียบนโยบายประชานิยมรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งกับนโยบายประชารัฐของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ: มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่ควรจะเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มาสเตอร์โพล.
- บุษบา สินสมบุญ. (2553). *ผู้นำการเมืองไทยยุคโลกาภิวัตน์กับยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่ส่งผลกระทบต่อหลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2544-2549*. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ธฤทธิ์ ดอกโธสง. (2555). *การประเมินประสิทธิผลของนโยบายประชานิยมในการพัฒนาระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดเพชรบูรณ์*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ.
- Almond, G.A., & Coleman, J.S. (1960). *The Politics of the Developing Area*. Princeton: Princeton University Press.
- David Ogilvy. (1995). *The populist challenge to liberal democracy*. Retrieved June 23, 1995, from <http://www.fes.de/ipg/ONLINE3/ARTDECKER.PDF>
- Rush, M., & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.
- Shaffer, David R. (1975). *Developmental Psychology: Theory, Research and Applications*. Montacy: Wad worth Inc.

